

Жигadlo Г. Б.
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВИВЧЕННЯ СПОРТИВНИХ ІГОР

У статті побудована модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно-орієнтованої дисципліни “Спортивні ігри та методика їх викладання”.

***Ключові слова:** професійна підготовка, методична компетентність, моделювання, модель.*

Гуманістична спрямованість розвитку сучасної професійної освіти, як вказують В. Г. Гульчевська та Т. П. Лакоценіна, ініціює нові специфічні завдання, що вимагають створення культурно-творчої атмосфери й культуросообразного середовища, у якому відбуваються культурні події, і здійснюється створення культури [6, с. 17].

Модельні показники та вимоги принципово змінюють підходи до визначення змісту навчання та освіти як інтегрованого підсумку взаємодії викладачів та студентів на предметній основі професійної підготовки. Від “навчання дисципліни”, що приводить до “мозаїчної” освіти, як вказує Ю. Д. Железняк, відбувається перехід до системного підходу, до інтеграції змісту навчання, яке забезпечує цілісну освіту та відображає структуру професії й діяльності педагога з фізичного виховання та спорту [9, с. 13].

Метою статті при розробці моделі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є формування їх методичної компетентності у процесі вивчення професійно орієнтованої дисципліни “Спортивні ігри та методика їх викладання”.

Розробляючи концептуальні засади моделювання формування методичної компетенції майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованої дисципліни “Спортивні ігри та методика їх викладання”, проведено дослідження на розробки вітчизняних науковців, які розглядали такі питання: Н. Ф. Денисенко – теоретичні засади та технології управління системою фізичного виховання дітей дошкільних навчальних закладів [8]; М. П. Данилко – формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури [7]; В. І. Наумчук – професійну підготовку майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор [17]; Л. М. Певіцина – науково-методичні аспекти удосконалення професійної компетентності вчителів фізичної культури в процесі підвищення кваліфікації [18]; Т. В. Сясіна – формування методичної компетентності майбутнього вчителя [24].

Перед тим як побудувати та подати модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, нам вважається доцільним визначити

розуміння поняття “моделювання” та “модель” у психолого-педагогічній літературі.

Аналіз літературних джерел вказує на те, що взагалі у науковому середовищі поняття “моделювання” розуміється як метод дослідження, що характеризує один зі шляхів пізнання, але формулювання його визначення різними авторами все ж таки мають деякі відмінності.

Поняття “моделювання” визначають як: по-перше, метод дослідження об'єктів на їхніх моделях, та, по-друге, побудову й вивчення моделей реально існуючих предметів і явищ (В. К. Валієва) [3, с. 56]; метод дослідження певних об'єктів шляхом відтворення їхніх характеристик на іншому об'єкті-моделі, тобто аналога того або іншого фрагмента дійсності (речового або розумового) (Р. Р. Каримов) [14, с. 60]; такий спосіб пізнання дійсності, що складається у відображенні або відтворенні явища (його властивостей, структури, динаміки й т.д.) за допомогою якоїсь системи, штучно побудованої людиною (В. А. Штофф).

Г. Клаус вказує на місце цього методу серед інших методів дослідження та зазначає, що спостереження пасивно, аналіз і побудова теорії – це лише розумова активність [15, с. 63]. Експеримент, на думку автора, за своєю сутністю спрямований на особливе, а іноді на одиначне, хоча, природно він, зрештою, слугує пізнанню цілого [15, с. 63]. Метод моделей іде далі. Він являє собою всеохоплююче, активне зіткнення з дійсністю [15, с. 63].

Г. Г. Русакова зазначає, що у педагогіці моделювання дозволяє перетворювати й синтезувати знання, які були отримані при проходженні окремих теоретичних дисциплін, з метою використання їх у вирішенні практичних завдань [20, с. 80]. Дослідниця вважає, що моделювання пов'язане з абстрагуванням і ідеалізацією, за допомогою яких виділяються й відбиваються істотні сторони об'єктів, що моделюються, і процесів з метою виявлення найбільш ефективних засобів для вирішення поставлених завдань [20, с. 80]. У свою чергу, А. А. Слемзін зазначає, що завдяки моделюванню педагогічний процес стає технологічним [22, с. 78].

В. Н. Руденко вважає, що зміст моделювання полягає у відтворенні характеристик (структури, властивостей, взаємин, відносин) деякого об'єкта на іншому, спеціально створеному для їхнього вивчення [19, с. 260]. На думку автора, моделювання пов'язане з абстрагуванням і ідеалізацією, за допомогою яких виділяються й відбиваються істотні сторони об'єктів, що моделюються, та процесів з метою виявлення найбільш ефективних засобів щодо вирішення поставлених завдань [19, с. 260].

Т. А. Забкова зазначає, що моделювання виконує такі функції: теоретичну, як специфічний образ (моделі) дійсності; практичну, як знаряддя або інструмент наукового експерименту; формуючу, оскільки модель є прообразом майбутнього стану [10, с. 69].

У словниках поняття “модель” визначається: як зразок, що відтворює, імітує будову і дію якого-небудь об'єкта, використовується для одержання нових знань про об'єкт (автори Великого тлумачного словника української

мови) [4]; як схема, зображення або опис якого-небудь предмета, явища або процесу в природі й суспільстві, досліджувані як їхній аналог (автори Сучасного словника іноземних слів) [23].

У психолого-педагогічній літературі поняття “модель” визначається: як “схема для пояснення якогось явища або процесу” (В. Є. Берека) [2]; як деяка система (зразок, приклад, образ, конструкція), яка відображає якості та відносини іншої системи (що носить назву оригіналу) та у вказаному сенсі замінює його (Г. К. Селевко) [21].

Крім того, дослідники вважають, що модель: відбиває сутнісні ознаки досліджуваного об'єкта, досліджує систему в єдності й взаємодії всіх її основних елементів, передбачає й прогнозує результати його подальшого розвитку, виконуючи тим самим інформаційну й евристичну функції (В. К. Валієва) [3]; є не тільки засобом отримання нових знань про об'єкт, але й засобом їх фіксації (В. І. Загвязинський) [11].

Г. К. Селевко зазначає, що у педагогічній літературі зустрічаються різні уявлення про модель, наприклад: модель, як спосіб організації життєдіяльності шкільної спільноти; модель, як зразок (точніше образ) досвіду, у якому переосмислюється педагогічна діяльність та досвід навчання; модель, як тип альтернативної шкільної освіти та архітектура (тобто характер відмінностей) його конструкцій та нових форм; модель, як систематизована форма інноваційного експерименту; модель, як концептуальне обґрунтування запуску проєктувального режиму розвитку школи; модель, як організаційна система, що транслює та розвиває культурні норми [21, с. 12].

У дослідженні використовуємо поняття “модель” у тлумаченні, яке подають автори “Стислого філософського словника”, а саме: “модель” – це система елементів, що відтворює визначені сторони, зв'язки, функції предмету дослідження [16, с. 181].

В. К. Валієва вважає, що зміст моделі полягає у виявленні актуальних і перспективних завдань навчально-виховного процесу, вивченні й науковому обґрунтуванні умов можливого зближення між ймовірними, очікуваними й бажаними змінами у формуванні готовності студентів педвузів [3, с. 57]. Дослідниця зазначає, що за принципом опису систем і ступеня подоби розрізняються такі типи моделей: математична, понятійна, фізична, динамічна, імовірнісна, функціональна, структурна, геометрична [3, с. 58].

Не викликає сумнівів ствердження В. В. Абрамової про те, що педагогічна й навчально-методична діяльність вчителя фізичної культури, включаючи всі загальнопедагогічні компоненти його діяльності, наповнює їх новим змістом у силу специфічних, відмінних рис цієї вчительської професії; оскільки праця вчителя фізичної культури, увібравши в себе характерні риси творчості педагога, специфічна своєрідністю обстановки, особливістю форм взаємодії й нестандартністю методів спілкування й контактів як із групою в цілому, так і з кожним учнем зокрема [1, с. 73]. Педагогічна взаємодія в руховому втіленні є основним навчальним і виховним інструментом

психолого-педагогічної структури діяльності вчителя фізичної культури [1, с. 73]. Саме тому В. В. Абрамова вважає, що під час розмови про модель підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, необхідно мати на меті її блоки: модель педагога з фізичної культури, як освітній ідеал (кваліфікаційна характеристика випускника вищого навчального закладу); зміст підготовки; навчально-виховний процес (сфера навчання та сфера формування особистості) [1, с. 108]. Досліджуючи проблему формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, автор наголошує, що відповідно важливо створити таку модель підготовки вчителя фізичної культури, яка б сприяла оволодінню студентами всією сукупністю компетенцій педагога та результатом якої б стала професійна компетентність [1, с. 111].

На думку Л. І. Іванової, яка при розробці моделі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів виходить з кінцевої мети підготовки майбутніх учителів фізичної культури на сучасному етапі [13, с. 89] та зазначає, що “ця модель повинна представляти собою систему, яка складається з окремих, взаємопов’язаних між собою елементів (мети, завдання, змісту, структури, форм і методів професійної підготовки)” [13, с. 93] та Е. С. Вільчковського який вважає, що важливе місце у моделі фахівця фізичного виховання займає “визначення змісту й структури його професійної діяльності, обсяг виконуваних ним педагогічних функцій; рівень вимог до кожної з них, до знань, умінь і навичок, які необхідні для повноцінного виконання професійних обов’язків” [5, с. 304].

На основі аналізу педагогічної літератури та наукових джерел нами встановлено, що для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін:

– сформуванню мотивацію майбутніх учителів фізичної культури до забезпечення методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі;

– сприяти оволодінню майбутніми учителями фізичної культури знаннями необхідними для забезпечення методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі;

– сформуванню у майбутніх учителів фізичної культури здатність до толерантного спілкування у процесі методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі ;

– сформуванню вміння творчого застосування теоретичного матеріалу у процесі забезпечення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі та здатності до особистісного самовдосконалення.

Висновок. Таким чином, побудована модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно-орієнтованої дисципліни “Спортивні ігри та методика їх викладання”, яка обумовлена потребами суспільства у вчителі фізичної

культури, який здатен організувати та проводити методичну роботу у загальноосвітньому навчальному закладі з метою збереження та зміцнення здоров'я школярів.

Перспективи дослідження. Вбачаємо у подальшому вивчення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивних ігор.

Використана література:

1. *Абрамова В. В.* Формирование профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / В. В. Абрамова – Тирасполь, 2006. – 202 с.
2. *Берека В. Є.* Магістерська підготовка майбутніх менеджерів освіти : [монографія] / В. Є. Берека ; за ред. А. Й. Сиротенка. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 357 с.
3. *Валиева В. К.* Формирование готовности студентов педвузов к физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой работе в общеобразовательной школе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / В. К. Валиева – Чебоксары : РГБ, 2006. – 180 с.
4. Великий тлумачний словник української мови // <http://www.slovnyk.net>.
5. *Вільчковський Е. С.* Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е. С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992. – 2002. – Харків : ОВС, 2002. – С. 301-309.
6. *Гульчевская В. Г.* Педагогические основы личностно-ориентированного образования [модульное пособие для дистанционного образования] / В. Г. Гульчевская, Т. П. Лакоценина. – Ростов н/Д : Издательство Ростовского ИПК И ПРО, 2002. – 47 с.
7. *Данилко М. П.* Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання та спорту : спец. 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / М. П. Данилко. – Луцьк, 2000. – 19 с.
8. *Денисенко Н. Ф.* Теоретичні засади та технологія управління системою фізичного виховання дітей дошкільних навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.08 "Дошкільна педагогіка" / Н. Ф. Денисенко. – К., 2002. – 20 с.
9. *Железняк Ю. Д.* Основы научно-методической деятельности в физической культуре и спорте : [учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ю. Д. Железняк, П. К. Петров. – М. : Академия, 2002. – 264 с.
10. *Забкова Т. А.* Формирование готовности студентов и молодых специалистов к внеучебной воспитательной работе : дис. ... кан. пед. наук / Забкова Татьяна Анатольевна. – Тюмень, 2001. – 172 с.
11. *Загвязинский В. И.* Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1987. – 160 с.
12. *Іванова Л. І.* Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Іванова Любов Іванівна. – К., 2007. – 170 с.
13. *Іванова Л. І.* Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Л. І. Іванова. – К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 22 с.
14. *Каримов Р. Р.* Формирование готовности будущих специалистов физической культуры к педагогической деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Каримов Роман Романович. – Челябинск, 2004. – 178 с.
15. *Клаус Г.* Кибернетика и общество / Г. Клаус. – М. : Прогресс, 1967. – 60 с.
16. Краткий философский словарь / под ред. А. П. Алексеева. – М. : Проспект, 1997. – 398 с.
17. *Наумчук В. І.* Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор : дис.... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наумчук Володимир Іванович. – Тернопіль, 2002. – 168 с.

18. Певицына Л. М. Научно-методические аспекты совершенствования профессиональной компетентности учителей физической культуры в процессе повышения квалификации : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Певицына Лариса Михайловна. – Ростов н/Д, 2007. – 219 с.
19. Руденко Т. Б. К вопросу об особенностях дидактико-методической компетентности учителя начальных классов // <http://journal.sakhgu.ru/wo>.
20. Руссакова Г. Г. Формирование духовной культуры студентов кооперативного вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Руссакова Галина Геннадьевна. – Чебоксары, 2002. – 254 с.
21. Селевко Г. К. Альтернативные педагогические технологии / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с.
22. Слемзин А. А. Формирование культуры делового общения будущих экономистов в процессе преподавания иностранного языка : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Слемзин Андрей Андреевич. – Чебоксары, 2002. – 199 с.
23. Современный словарь иностранных слов. – СПб. : Дуэт, 1994. – 752 с.
24. Сяпина Т. В. Формирование методической компетентности будущего учителя : на примере подготовки учителя математики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Сяпина Татьяна Васильевна. – Биробиджан, 2005. – 224 с.

ЖИГАДЛО Г. Б. Модели формирования методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе организации и изучения спортивных игр.

В статье построить модель формирования методологической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин “Спортивные игры и методика преподавания”.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, методическая компетентность, моделирование, модели.

ZHYGADLO G. B. Models formation of methodical competence of future teachers of physical education in the process of organization and studying sports games.

In the article is build the model of formation methodological competence of future teachers of physical education in the process of studying professionally oriented disciplines “Sport games and methodic of teaching”.

Keywords: professional training, methodical competence, modeling, model.

Жолобов О. В.

Житомирський військовий інститут НАУ

ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.

У статті розглянуто взаємозв'язок між основними поняттями економічної теорії та практикою освітнього процесу в контексті сучасних потреб ринку фахової компетенції.

Ключові слова: економічне мислення, попит, пропозиція, освітні послуги, конкурентоспроможність, офіцер запасу, мотивація, якість освіти.

Сучасний розвиток суспільства потребує удосконалення системи підготовки фахівців. Система професійної освіти є складовою частиною національного господарства, її структура тісно пов'язана з особливостями соціально-економічних відносин у суспільстві.